

Di

Nadere vereisten permanente educatie voor vakbekwaamheid CSRD-assurance

CSRD-bevoegd en CSRD-bekwaam

13 januari 2026

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

INHOUD

1	Inleiding	2
2	Invulling bekwaamheid CSRD-assurance middels nadere voorschriften permanente educatie.....	4
3	CSRD-competentieset.....	7
4	Verplichte zelfassessment.....	8
5	Verplichte intervisie	9
6	CSRD-assurance complianceverklaring.....	11
7	PE ingroeiregeling compliance 2024.....	12
8	Randvoorwaarden en beperkingen	13
9	Terminologie en definities.....	14
10	Achtergrond	16
	Bijlage 1: Competentieset voor het verstrekken van CSRD-assurance	18

1 Inleiding

Achtergrond

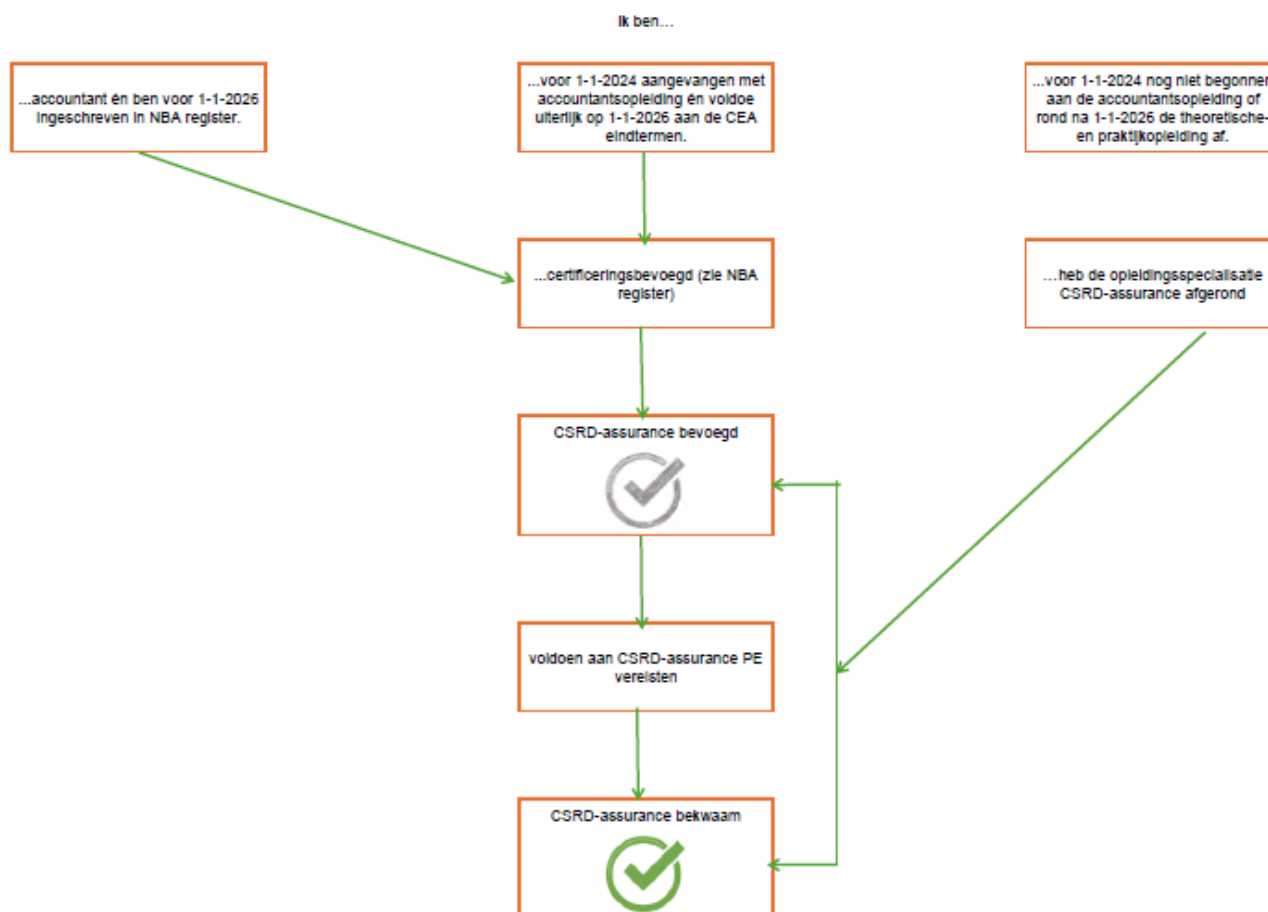
De [Corporate Sustainability Reporting Directive](#) (hierna: CSRD) verplicht grote ondernemingen¹ te rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties in het bestuursverslag. Over deze duurzaamheidsinformatie dienen accountants assurance te verstrekken met een beperkte mate van zekerheid. Om CSRD-assurance te mogen verstrekken, zijn accountants in het accountantsregister ingeschreven met de aantekening dat hun opleiding voldoet aan de eindtermen voor het uitvoeren van assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering opgesteld op basis van de CSRD.

CSRD-bevoegd²

Naar verwachting zal door de wetgever³ bij wijze van overgangsregeling worden besloten dat accountants (AA of RA) die op 1 januari 2024 certificeringsbevoegd zijn en degenen die op 1 januari 2024 zijn aangevangen met de opleiding tot accountant en die voor 1 januari 2026 afronden, in het accountantsregister worden geregistreerd als bevoegd voor het verstrekken van CSRD-assurance. Op deze manier zijn straks deze accountants **CSRD-bevoegd**. **Accountants die de opleiding tot accountant na 1 januari 2026 afronden worden alleen in het accountantsregister geregistreerd als CSRD-bevoegd als zij de specialisatie CSRD-assurance in de opleiding met goed gevolg afronden.**

CSRD-bekwaam

Om **CSRD-bekwaam** te worden, volgen accountants de volgende route:

¹ Een grote onderneming is, kort samengevat en aangepast aan de nieuwe vereisten uit het [Omnibuspakket](#), een rechtspersoon (NV of BV, of VOF of CV met alleen kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht als vennoot, die op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking, heeft voldaan aan twee of drie van de volgende vereisten: a. totale activa > € 25 miljoen, netto-omzet over het boekjaar > € 450 miljoen, gemiddeld aantal werknemers over het boekjaar > 1.000 medewerkers.

² Voor de leesbaarheid worden de termen CSRD-bevoegd, CSRD-bekwaam en CSRD-assurance gehanteerd om kort aan te duiden dat sprake is van bevoegdheid voor het verstrekken van assurance bij verplichte duurzaamheidsrapportering opgesteld op basis van CSRD, bekwaamheid in het verrichten van assurance bij verplichte duurzaamheidsrapportering opgesteld op basis van CSRD, en het verrichten van assurance bij verplichte duurzaamheidsrapportering opgesteld op basis van CSRD

³ Zie hoofdstuk 8 voor nadere toelichting over het implementatietraject [van CSRD in de Nederlandse wet](#).

Invulling permanente educatie

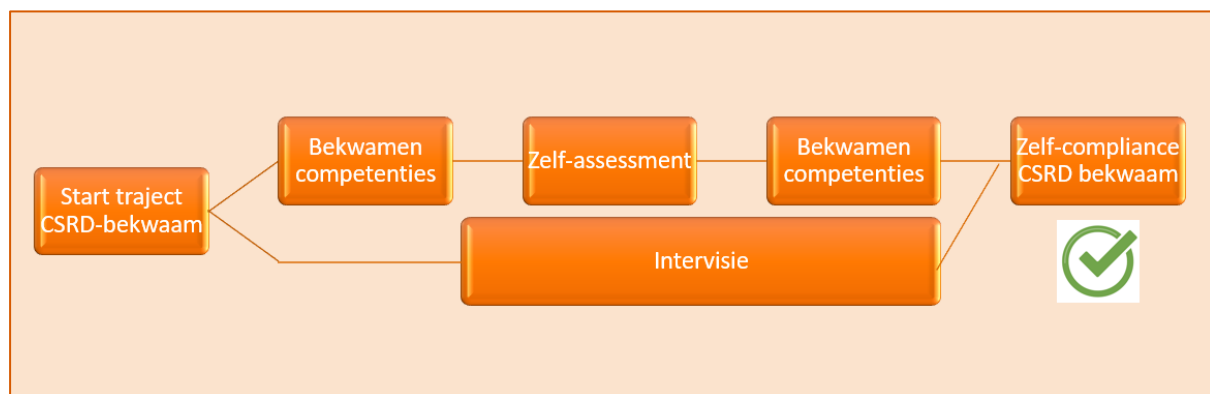
De wetgever verwacht van de NBA dat zij de invulling van de permanente educatie voor accountants die CSRD-assurance gaan verstrekken zal betrekken bij haar regelgevende bevoegdheid ten aanzien van permanente educatie. De NBA kan op grond van de Nadere Voorschriften Permanente Educatie verplichtingen opleggen aan (een deel van) de leden ten aanzien van de invulling van de permanente educatieverplichting.

Dit document bevat de vereisten aan de permanente educatie voor accountants die CSRD-assurance willen verstrekken.

De nadere vereisten bestaat uit de volgende onderdelen:

1. CSRD-competentieset: de vereiste competenties die een accountant dient te bezitten om CSRD-assurance te kunnen verstrekken aanvullend op de huidige opleidingsvereisten van accountants.
2. Het gebruik van een zelfassessment voor accountants om inzicht te krijgen in onderwerpen waar de accountant zich in kan bekwamen of verder in kan ontwikkelen.
3. Het volgen van (kantooroverstijgende) intervisie om de theoretische kennis in de praktische toepassing te versterken.
4. Een CSRD-complianceverklaring waarin de accountant verklaart te hebben voldaan aan de bovenstaande nadere PE-vereisten en daarmee CSRD-bekwaam is.

Evaluatie 2025

In 2025 zijn de Nadere vereisten vakbekwaamheid CSRD-assurance geëvalueerd en is besloten:

- een alternatief te bieden voor het onderdeel kantooroverstijgende intervisie; en
- voor het overige deze Nadere Vereisten tot 2028 te handhaven.

2 Invulling bekwaamheid CSRD-assurance middels nadere voorschriften permanente educatie

Doelgroep

De primaire doelgroep voor de vereisten voor permanente educatie voor CSRD-assurance zijn accountants (AA of RA) die op grond van de overgangsregeling CSRD-bevoegd worden en CSRD-assurance gaan verstrekken. Voor deze accountants gelden de onderstaande benoemde voorwaarden om aan te kunnen tonen dat zij CSRD-bekwaam zijn. Dit zijn de accountants die het CSRD-assurance rapport zullen aftekenen.

De secundaire doelgroep voor de vereisten voor permanente educatie voor CSRD-assurance zijn accountants (AA of RA) die op grond van de overgangsregeling CSRD-bevoegd worden en die onderdeel uitmaken van het team dat de assurance werkzaamheden verricht onder verantwoordelijkheid van de accountant die CSRD-assurance gaat verstrekken. Dit zijn dus de accountants die wel werkzaamheden gaan verrichten voor CSRD-assurance, maar niet zelf het CSRD-assurance rapport zullen aftekenen.

Invulling bekwaamheid CSRD-assurance door middel van nadere voorschriften permanente educatie

Accountants in de primaire en secundaire doelgroep voldoen aan de volgende voorwaarden om te kunnen aantonen dat zij bekwaam zijn tot het verstrekken van CSRD-assurance. De accountant:

- a. is certificeringsbevoegd;
- b. maakt een zelfassessment dat zich richt op de competenties waarop de accountant zich zal moeten ontwikkelen om CSRD-bekwaam te worden;
- c. verplicht zich om een vorm van intervisie te volgen, waarvan minimaal 1x kantooroverstijgende intervisie, om te reflecteren op de toepassing van de opgedane theoretische kennis in de praktijk. Deze intervisie vindt tegelijk plaats met het uitvoeren van assurance werkzaamheden voor een CSRD-assurance-opdracht; en
- d. verklaart te voldoen aan de PE vereisten voor bekwaamheid CSRD-assurance (CSRD-complianceverklaring).

Overige doelgroepen

Er zijn andere doelgroepen onder accountants die geïnteresseerd kunnen zijn om de CSRD-complianceverklaring af te geven. Daarbij geldt dat een accountant de CSRD-complianceverklaring **alleen** kan afgeven als de accountant certificeringsbevoegd is, **én** als de accountant de verplichte intervisiesessies heeft **gevolgd tijdens het uitvoeren van** een CSRD-assurance-opdracht.

Accountants die onder deze doelgroepen vallen, zijn onder meer (1) accountants (AA of RA) zonder certificeringsbevoegdheid die assurance willen verstrekken bij duurzaamheidsverantwoordingen die op vrijwillige basis op basis van CSRD zijn vormgegeven, of deelverantwoordingen. Dit kunnen bijvoorbeeld mkb-accountants zijn met klanten die onderdeel uitmaken van de keten van CSRD-plichtige organisaties of interne accountants die intern assurance-opdrachten uitvoeren over CSRD-informatie. Zij kunnen gevraagd worden assurance te verstrekken bij een (deel)verantwoording die de klant of werkgever uitbrengt met duurzaamheidsinformatie gebaseerd op CSRD; (2) accountants die in het bedrijfsleven werken aan de implementatie van CSRD-rapportages; en (3) accountants die CSRD onderwijzen.

Accountants die niet vallen onder de primaire en secundaire doelgroep kunnen gebruik maken van de CSRD-competentieset, het zelfassessment en intervisie, en kunnen hun CSRD-bekwaamheid vastleggen in het PE-portfolio. Dit is dan onderdeel van de eigen permanente educatie. **Als de vereisten niet gecombineerd worden met het uitvoeren van een CSRD-assurance opdracht, kan geen CSRD-complianceverklaring worden afgegeven.**

Vanwege het vervallen van de rapportageplicht onder CSRD voor de meeste grote ondernemingen als gevolg van het Omnibus I voorstel, zijn de kwalificerende werkzaamheden voor het uitvoeren van een CSRD-assurance opdracht uitgebreid.

De volgende opdrachten kwalificeren voor het uitvoeren van een CSRD-assurance opdracht en kunnen dus gecombineerd worden met intervisie:

- Een CSRD-assurance opdracht bij door de wet verplichte CSRD duurzaamheidsverslag;
- Een assurance opdracht bij een door de entiteit vrijwillig opgesteld CSRD duurzaamheidsverslag;
- Overige assurancewerkzaamheden bij duurzaamheidsinformatie in aansluiting op de werkzaamheden die in de praktijkopleiding worden geaccepteerd voor het verkrijgen van CSRD-assurance bevoegdheid en bekwaamheid.

Deze werkzaamheden zijn omschreven in de ELO-leeromgeving van de praktijkopleiding. De volgende kwalificerende werkzaamheden staan op het moment van vaststellen van deze Nadere Vereisten in de ELO-leeromgeving:

A1. Specifieke Duurzaamheidsassurance werkzaamheden, <u>verplicht</u> uit te voeren gedurende de praktijkopleiding	
<i>Werkzaamheden/beroepsproducten</i>	
Opdrachtaanvaarding en opdrachtcontinuering	
Planning	
• Verwerven van inzicht in de administratieve organisatie en interne beheersing duurzaamheidsverslaggeving (toepassen) • Evaluatie van (procedures) van de dubbele materialiteitsanalyse (DMA) van de cliënt • Evaluatie en documentatie van KSA (knowledge, skills and ability) • Evaluatie van randvoorwaarden (incl. geschiktheid van criteria) • Materialiteit bepalen voor prestatie-indicatoren • Identificatie van risico's op een afwijking van materieel belang • Identificatie van frauderisico's (greenwashing etc.)	
Uitvoering	
• Uitvoering en evaluatie van 'site visits' • Papers schrijven over en toepassen technische kennis van niet-financiële verslaggevingsregels	
Afronding	
• Beoordeling van assurance-/controleafwijkingen • Evaluatie van andere informatie • Vormen van een oordeel/conclusies en schrijven van het assurance/auditors report, inclusief de evaluatie van het totaalbeeld van de Duurzaamheidsverslaggeving • Toetsen van presentatie en toelichting op basis van 'reporting framework' met gebruik van een disclosure checklist	

A2 + A3. Werkzaamheden gericht op vaardigheden die zowel voor Duurzaamheidsassurance als voor Jaarrekeningcontroles nodig zijn, uitsluitend in te brengen wanneer zij zijn uitgevoerd bij opdrachten in het kader van assurance bij Duurzaamheidsrapportering	
<i>Werkzaamheden/beroepsproducten</i>	
Opdrachtaanvaarding en opdrachtcontinuering	
• Assurance/audit engagement letter • Evaluatie van onafhankelijkheid, klantacceptatie, engagement-acceptatie • Algemeen projectmanagement, teamcoördinatie en communicatie naar de klant	
Planning	
• Documenteren van andere betrokkenen (component auditors) (incl. coordination group audits)	

• Documentatie van specialistische betrokkenheid • Evalueren en documenteren van afhankelijkheid van internal audits • Evaluatie en documentatie van NOCLAR, Fraude, Wwft, cyberrisico's • Evaluatie controleomgeving, inzicht in de entiteit en haar processen • Dossierbeoordeling voorganger/opvolger extern accountant • Key audit-/assurancebesluiten en respons, inclusief audit risk assessment • Inlichtingen inwinnen bij de directie en/of de andere relevante partijen • Schrijven en communiceren van het assurance/audit plan (inclusief planningsbespreking) • Toepassing van specifieke Nederlandse assurance/audit standaarden
Uitvoering
• Het schrijven van verslaggevingspapers en het toepassen van technische verslaggevingskennis • Documentatie samenstellen en aanpassen • Formeel overleg en consultatie binnen het accountantskantoor (Vaktechniek) • Het verkrijgen van bevestigingen van derden • Uitvoeren van analytische procedures (inclusief gegevensgerichte analytische procedures) • Uitvoeren van detailtesten (inclusief steekproeven) en het toetsen van beheersmaatregelen. • Evalueren van schattingen • Beoordelen van client position papers • Documenteren van betrokkenheid van specialisten
Afronding
• Assurance/audit representation letter • Communicatie en rapportage aan management en toezichthoudende organen • Beoordeling en evaluatie van assurance/controle-informatie • Evaluatie van vergelijkende informatie • Evaluatie van gebeurtenissen na balansdatum • Betrokkenheid van EQCR/OKB • Plannings- en afsluitende cijferanalyse • Notuleren van vergaderingen en formuleren van actiepunten • Opstellen overige correspondentie en rapportages voor klanten
A4. Assurancewerkzaamheden in het kader van vooronderzoek ten behoeve van assurance bij duurzaamheidsrapportering, uitsluitend in te brengen als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan: • de werkzaamheden worden uitgevoerd door de externe accountant die eveneens de reguliere assurancewerkzaamheden gaat uitvoeren; • de werkzaamheden moeten volgens de onafhankelijkheidsregelgeving naast de reguliere controle van de onderneming zijn toegestaan en dus een controlekarakter hebben; • de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd in het kader van een opdracht waaraan een schriftelijke bevestiging ten grondslag ligt en leiden tot een schriftelijke rapportage.
Werkzaamheden/beroepsproducten
• Beoordelen DMA • Beoordelen KPI's • Beoordelen administratieve systemen en controls • Beoordelen opzet rapportering (is deze in lijn met CSRD/ESRS regelgeving)

3 CSRD-competentieset

CSRD-competentieset

Het doel van de competentieset is om de beroepscompetenties te beschrijven waaraan een vakvolwassen en certificeringsbevoegd accountant dient te voldoen om CSRD-assurance te kunnen verstrekken. Deze beroepscompetenties geven weer wanneer een accountant in het kader van de VGBA vakbekwaam en deskundig kan worden geacht voor het verstrekken van CSRD-assurance. De beroepscompetenties kunnen gebruikt worden om leerdoelen te formuleren, om een curriculum vorm te geven voor accountants die zich willen bekwamen in CSRD-assurance en om te toetsen of een accountant voldoet aan de beroepscompetenties.

We gaan er hierbij vanuit dat de algemene basiscompetenties van een accountant met certificeringsbevoegdheid (zie bijlage 1, pagina 22, voor de definitie hiervan) voldoende ontwikkeld zijn. Deze competenties worden als voldoende aanwezig beschouwd en leggen de basis voor de CSRD-competenties.

Er is nadrukkelijk geen sprake van een verplicht curriculum. De competentieset kan en mag daarom ook niet als een checklist worden gebruikt. De competentieset is bedoeld voor de accountant die vakbekwaamheid en deskundigheid voor CSRD-assurance wil bereiken als middel om de permanente educatie verder vorm te geven. Het is aan de accountant om op basis van professionele oordeelsvorming te bepalen of voldoende competenties zijn verkregen om zichzelf vakbekwaam en deskundig te achten om de zelfstandige verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor het verstrekken van CSRD-assurance. De definitieve competentieset dient daarbij als hulpmiddel om die inschatting te kunnen maken: de set is richtinggevend.

In bijlage 1 vindt u de set van competenties voor CSRD-assurance.

Deze set aan competenties bestaat uit kennisgerelateerde competenties en de vaardigheden die nodig zijn om die kennis toe te passen.

De accountant verkrijgt de benodigde competenties om vakbekwaam en deskundig te worden om CSRD-assurance te kunnen verstrekken. Ook zal de accountant de vereiste kennis en ontwikkeling versterken door middel van zelfassessment van de eigen leerbehoefte. Bovendien zal de accountant gebruik maken van intervisie. In alle gevallen geldt dat bij lacunes in de kennisontwikkeling de accountant zich committeert om deze kennis te borgen door het assurance team zo samen te stellen dat leden van het assurance team wel de noodzakelijke kennis bezitten.

4 Verplichte zelfassessment

Gedurende het traject om CSRD-bekwaam te worden voert een accountant een zelfassessment uit om het huidige CSRD-kennisniveau te bepalen. Het is belangrijk om een zelfassessment pas uit te voeren als de accountant zich al voldoende heeft bekwaamd in de CSRD-competenties.

Dit zelfassessment is richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van de accountant die CSRD-assurance mag en wil afgeven. Een vorm van zelfassessment is verplicht én de leerdoelen met bijbehorende leeractiviteiten moeten in het persoonlijke PE-portfolio worden vastgelegd.

Het zelfassessment toetst de belangrijkste CSRD kennis zoals omschreven in de CSRD-competentieset. Het zelfassessment moet inzicht geven over welke CSRD-competenties nog onvoldoende ontwikkeld zijn om CSRD-bekwaam te zijn.

Een reflectie op het zelfassessment legt de accountant vast in het eigen PE-portfolio. Daarnaast geeft de accountant aan in het PE-portfolio op welke manier de accountant zich verder zal bekwaamen in de nog ontbrekende of onvoldoende ontwikkelde competenties.

Het NBA zelfassessment

Als hulpmiddel bij het beoordelen van het huidige kennisniveau ontwikkelt de NBA een zelfassessment. Het assessment geeft inzicht in het huidige kennisniveau, laat de blinde vlekken (onbewust onbekwaam) zien en zet aan tot reflectie zodat de volgende stap in ontwikkeling gezet kan worden richting CSRD-bekwaamheid.

We adviseren met klem dat leden het NBA-zelfassessment maken. We verwachten dat accountants zich al hebben bekwaamd voorafgaand aan de start van dit zelfassessment.

Het NBA zelfassessment is kosteloos voor leden beschikbaar: [Zelfassessment CSRD-assurance](#). De NBA biedt op dit moment zowel een Nederlandstalige als een Engelstalige versie aan.

5 Verplichte interview

Accountants verplichten zich om deel te nemen aan interview. De belangrijkste doelstelling is het lerend vermogen van het individu én de gehele sector op het thema te stimuleren en te versterken. De interview richt zich op het delen van inzichten en ervaringen uit de CSRD-assurancepraktijk met collega's onder begeleiding van een interviewcoach.

De vorm van interview wordt onder randvoorwaarden worden overgelaten aan de wensen en behoeften van de accountantsorganisatie.

De NBA verplicht **accountants om deel te nemen** aan minimaal twee interviewsessies tijdens het traject om CSRD-bekwaam te worden. De accountant legt de uitkomsten van de interview vast in het eigen PE-portfolio en verklaart tevens door het afgeven van de CSRD-complianceverklaring dat de accountant heeft voldaan aan het vereiste om twee keer interview te volgen.

De interviewverplichting bestaat uit (minimaal) twee interviewsessies waarbij de accountant kan kiezen om één van de (minimaal) twee sessies als volgt in te richten:

- Deelname aan één kantooroverstijgende interviewsessie om met collega's van andere kantoren te reflecteren;
of
- Reflecteren op het door de NBA aangeboden *kantooroverstijgende interviewmateriaal* tijdens een interviewsessie met collega's van het eigen kantoor.

Aan het voorschrift om interview te volgen, liggen meerdere overwegingen ten grondslag:

- Lerend vermogen van het beroep: CSRD-assurance is een nieuw vakgebied binnen de accountancy en dat vraagt om onderlinge en beroepsbrede afstemming. Interview stimuleert de beroepsontwikkeling, en het kantooroverstijgende aspect stimuleert de beroepsbrede afstemming.
- Lerend vermogen van het individu: Individuele accountants zullen te maken krijgen met nieuwe en wellicht onverwachte vraagstukken. Interview stimuleert de dialoog met vakgenoten, ook buiten de interviewsessies en draagt zo bij aan de individuele ontwikkeling.
- Diverse accountantsorganisaties en serviceorganisaties hebben goede ervaringen met interview en passen dit al breder toe.
- In de overgangsregeling van de CSRD is geen praktijkervaring vereist om CSRD-assurance te kunnen verstrekken. Interview geeft accountants ondersteuning bij het toepassen van de verkregen theoretische kennis in de beroepspraktijk.

Deze interview vertoont gelijkenis met de dossiermentoring die in 2014 onderdeel was van de PE-verplichting. Voor CSRD-assurance is bewust gekozen voor de term (vak)interview om aan te geven dat interview zich niet beperkt tot een afgerond controledossier.

Door op hoofdlijnen geanonimiseerde terugkoppeling te vragen van intervisie verkrijgt de NBA inzicht en informatie op dit nieuwe vakgebied. De NBA kan deze informatie bijvoorbeeld gebruiken voor nadere ondersteuning of sturing, denk daarbij ook aan aanvullende PE-verplichtingen (als die bijdragen aan de kwaliteit van het beroep).

De NBA stelt nadere voorwaarden aan intervisie op de volgende drie gebieden:

- Individuele vereisten
- Organisatie vereisten
- Intervisiecoach aspecten

Concrete uitwerking van deze voorwaarden van intervisie zijn opgenomen in bijlage 3.

6 CSR-assurance complianceverklaring

Door middel van de CSR-assurance complianceverklaring legt de accountant vast dat zij of hij voldoet aan de CSR-competenties en de overige nadere vereisten zoals in de vorige hoofdstukken toegelicht. In lijn met de professioneel-kritische houding van de accountant wordt ook bij deze CSR-complianceverklaring verwacht dat zij of hij zichzelf kritisch beoordeelt op CSR-bekwaamheid.

In lijn met de complianceverklaring die nu in het kader van permanente educatie jaarlijks door accountants in Mijn NBA wordt vastgelegd, verklaart de accountant dat zij of hij heeft voldaan aan de Nadere vereisten permanente educatie voor vakbekwaamheid CSR-assurance. De accountant kan de CSR-complianceverklaring afgeven tijdens de eerste CSR-assurance opdracht maar voorafgaand aan het aftekenen van een CSR-assurance rapport. Dit is verplicht voor de accountant die het CSR-assurance rapport gaat tekenen. Andere accountants die onder de doelgroep vallen kunnen vrijwillig middels de compliance verklaring verklaren te hebben voldaan aan de PE vereisten vakbekwaamheid CSR-assurance.

De accountant legt, slechts eenmalig, voorafgaand aan het aftekenen van het eerste CSR-assurance rapport, de CSR-complianceverklaring af in Mijn NBA. Dit is anders dan de complianceverklaring die nu in het kader van permanente educatie jaarlijks door accountants in Mijn NBA wordt vastgelegd. Nadat eenmalig de CSR-complianceverklaring is afgelegd kan de accountant de vakbekwaamheid en deskundigheid voor CSR-assurance op peil houden via de algemene vereisten voor permanente educatie.

7 PE ingroeiregeling compliance 2024

In december 2024 is besloten tot een ingroeiregeling voor de PE compliance.

De Nadere Vereisten Permanente Educatie voor vakbekwaamheid CSRD-assurance zijn opgesteld in 2024, terwijl de eerste accountants ook al in 2024 gestart zijn met de CSRD-assurance opdrachten over boekjaar 2024. Het was niet mogelijk voor alle accountants die over boekjaar 2024 assurance verstrekken om op tijd te voldoen aan de intervisievereisten ten aanzien van CSRD-assurance.

Voor accountants die over boekjaar 2024 assurance afgeven bij CSRD-duurzaamheidsrapportering, of onderdeel uitmaken van een CSRD-assurance team, gold dat, indien het niet haalbaar was om tijdig (voor het aftekenen van het eerste CSRD-assurance rapport) de intervisie te volgen, zij vrijgesteld zijn van de verplichting om voor afgeven van het eerste CSRD-assurance rapport twee intervisiesessies te hebben gevolgd. Zij waren verplicht om uiterlijk in 2025 te voldoen aan de verplichting om twee intervisiesessies te volgen, waarvan ten minste één kantooroverstijgend.

De accountant die aanspraak maakte op deze ingroeiregeling behoorde in het PE portfolio vast te leggen dat gebruik wordt gemaakt van de *PE ingroeiregeling compliance 2024*. De accountant kan dan verklaren middels de CSRD-complianceverklaring dat is voldaan aan de Nadere Vereisten Permanente Educatie bij CSRD-assurance.

Zodra de accountant heeft voldaan aan de verplichting van het volgen van twee intervisiesessies legt de accountant dit vast in het PE-portfolio. Daarmee is geregistreerd dat de accountant heeft voldaan aan de verplichting om de twee intervisiesessies te volgen.

Lukt het door zwaarwegende omstandigheden in 2025 niet om alsnog de vereiste intervisiesessies te volgen, dan dient de accountant per omgaande in overleg te treden met de afdeling Permanente Educatie van de NBA.

In verband met de invoering van het alternatieve intervisieprogramma voor kantooroverstijgende intervisie wijzigt de *PE ingroeiregeling compliance 2024* als volgt:

- Accountants die gebruik hebben gemaakt van de *PE ingroeiregeling compliance 2024* én waarvan het kantoor gebruik maakt van het alternatieve intervisieprogramma van de NBA voor kantooroverstijgende intervisie krijgen uitstel tot 1 mei 2026 om invulling te geven aan de intervisievereisten.
- Deze accountant verantwoordt daartoe in het eigen PE-portfolio 2025 het volgende:
 - Dat in 2024 gebruik is gemaakt van de *PE ingroeiregeling compliance 2024*.
 - Dat het accountantskantoor waar de accountant voor werkzaam is gebruik maakt van het alternatieve intervisieprogramma van de NBA.
 - Dat de accountant uiterlijk 31 mei 2026 invulling geeft aan de vereisten van het alternatieve intervisieprogramma van de NBA.

Zie ook: *Bijlage 3: Intervisie CSRD-assurance nadere vereisten*

8 Randvoorwaarden en beperkingen

Omdat de CSRD nog niet in de Nederlandse wet is geïmplementeerd, is sprake van een aantal beperkingen aan de huidige voorgestelde verplichtingen.

Mogelijke wijzigingen na afronding implementatie CSRD in Nederlandse wet

De CSRD is een Europese Richtlijn die in de Nederlandse wet dient te worden geïmplementeerd om in werking te treden. De implementatie zal plaatsvinden middels de Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering en het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering. Naar verwachting zal de definitieve implementatie van CSRD in de Nederlandse wet in de loop van 2026 worden afgerond. De voorgestelde wijzigingen aan CSRD door het Europese [Omnibuspakket I](#) hebben geen gevolgen voor de opleidingsvereisten van accountants.

Indien de definitieve implementatie van CSRD in de Nederlandse wet leidt tot wijziging van de wettelijke verplichtingen ten aanzien van de permanente educatievereisten voor CSRD-bekwaamheid of tot wijziging in de vereisten die gelden voor het inschrijven van accountants als CSRD-bevoegd in het accountantsregister, kunnen de voorgestelde vereisten in dit document wijzigen.

De NBA zal na de definitieve implementatie van CSRD in de Nederlandse wet deze voorgestelde vereisten definitief communiceren. In het geval van noodzakelijke wijzigingen in het voorstel zullen de gemaakte wijzigingen duidelijk worden gecommuniceerd. Als er daarbij sprake is van significante wijzigingen of andere verplichtingen, zal de NBA tevens de gevolgen daarvan bepalen voor accountants die al eerder een complianceverklaring hebben afgegeven en met hen in contact treden, zodat zij blijven voldoen aan de wettelijke vereisten.

Aan dit document kunnen daarom geen rechten worden ontleend.

CSRD overgangsregeling

De in dit document benoemde vereisten voor permanente educatie gelden voor accountants die op grond van de overgangsregeling zoals die naar verwachting wordt ingevoerd, bevoegd worden om assurance te verstrekken bij verplichte duurzaamheidsrapportages op basis van CSRD. De overgangsregeling geldt voor accountants die voor 1 januari 2024 al certificeringsbevoegd zijn en de accountants die voor 1 januari 2024 aan de opleiding zijn begonnen en deze voor 1 januari 2026 afronden. Deze accountants worden CSRD-bevoegd zonder op dat moment ook direct CSRD-bekwaam te zijn, maar zullen CSRD-bekwaam moeten worden via permanente educatie. In de permanente educatievereisten benoemd in de concept-wetgeving is alleen sprake van theoretische kennis. Er geldt geen vereisten ten aanzien van praktijkervaring.

Voor accountants die na 1 januari 2026 aanvangen met de opleiding tot accountant of na 1 januari 2026 de theoretische en praktijkopleiding afronden is geen sprake van een overgangsregeling. Zij zullen de specialisatie CSRD-assurance binnen de opleiding met goed gevolg moeten afronden om CSRD-assurance te mogen afgeven. Daarbij geldt een vereiste van 8 maanden praktijkervaring. Zij zullen alleen als CSRD-bevoegd in het accountantsregister worden ingeschreven als zij middels de theoretische opleiding, praktijkopleiding en het slotexamen hebben aangetoond CSRD-bekwaam te zijn.

De vereisten in dit document zijn dan ook nadrukkelijk bedoeld voor accountants die onder de overgangsregeling vallen zoals die naar verwachting wordt ingevoerd. Deze vereisten hebben geen betrekking op de wijze waarop de Commissie Eindtermen Accountancy (CEA) via de theoretische opleiding en de Raad van de Praktijkopleiding via de praktijkopleiding invulling zullen geven aan CSRD-bekwaamheid.

Evaluatie en aanpassing

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving gaan snel. Ook zal het beroep een snelle groeicurve doormaken ten aanzien van CSRD-bekwaamheid. Dit kan betekenen dat wat passend is om op dit moment voor te schrijven als CSRD-competenties voor het beroep over één of twee jaar niet langer past. Daarom houdt de NBA de ontwikkelingen rondom regelgeving en praktijk in de gaten en zal de NBA waar wenselijk of nodig bijsturen of ondersteunen.

9 Terminologie en definities

In dit document gebruiken we meerdere termen, waaronder enkele nieuwe termen. Om duidelijkheid te scheppen over deze terminologie hieronder een uitleg van relevante termen.

Term	Definitie
Alternatief intervisie programma NBA	Voor kantoren die om organisatorische problemen zelf geen kantooroverstijgende intervisie bijeenkomsten konden organiseren biedt de NBA in najaar 2025 een alternatief programma aan ter vervanging van de kantooroverstijgende intervisiebijeenkomst.
Certificeringsbevoegd / certificeringsbevoegdheid	Aanduiding waarmee wordt aangegeven dat een accountant die als zodanig wordt gekwalificeerd, in het accountantsregister is ingeschreven met de aantekening dat de opleiding die de accountant heeft gevolgd, voldoet aan de eindtermen voor het uitvoeren van wettelijke controles.
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive. Richtlijn die lidstaten verplicht wetgeving in te voeren die bepaalde ondernemingen verplicht te rapporteren over duurzaamheidsprestaties in het bestuursverslag. Status: door de Europese Unie in november 2022 aangenomen en nog door de lidstaten te implementeren voor 6 juli 2024.
CSRD-assurance	Het verstrekken van assurance over de duurzaamheidsinformatie in het bestuursverslag van CSRD-plichtige ondernemingen.
CSRD-bekwaam	Een accountant is CSRD-bekwaam als zij/hij over de juiste competenties beschikt om CSRD-assurance te kunnen verstrekken. Voor de (primaire)doelgroep betekent dit dat zij/hij voldoet aan de CSRD-vereisten zoals opgesteld in dit document.
CSRD-bevoegd	Een accountant is CSRD-bevoegd als zij/hij over de juiste kwalificatie(s) beschikt om CSRD-assurance te mogen verstrekken. Voor de (primaire)doelgroep betekent dit dat zij/hij certificeringsbevoegd is.
CSRD-certificering	Registratie in accountantsregister dat een accountant bevoegd is tot het verstrekken van CSRD-assurance.
CSRD-competenties of CSRD-competentieset	Set of geheel aan kennis en vaardigheden om deze kennis in te zetten noodzakelijk om CSRD-assurance te kunnen geven zoals opgesteld en gepubliceerd door de NBA en gedefinieerd in artikel 14bis van de Audit Richtlijn
CSRD-complianceverklaring	Voor accountants die CSRD-assurance gaan afgeven verplichte verklaring die via Mijn NBA eenmalig wordt afgegeven, in ieder geval voorafgaand aan het aftekenen van het eerste CSRD-assurance rapport. De accountant verklaart door het afgeven van compliance voldaan te hebben aan de Nadere vereisten permanente educatie voor vakbekwaamheid CSRD-assurance.
CSRD-vereisten	De vereisten opgesteld door de NBA om als accountant de CSRD-certificering te verkrijgen.
(primaire) Doelgroep	Accountants (AA of RA) die op 1 januari 2024 certificeringsbevoegd zijn en accountants (AA of RA) die voor 1 januari 2024 aan de opleiding zijn begonnen en die opleiding voor 1 januari 2026 afronden.
Duurzaamheidsprestatie	Impact op het gebied van mens, milieu en governance (ESG).
Intervisie	Overleg met collega's onder begeleiding van een mentor/intervisor met als doel inzichten en ervaringen met elkaar te delen op het gebied van CSRD-assurance.

<i>Intervisiemateriaal</i>	Intervisiemateriaal bestaande uit casuïstiek inclusief reflectievragen zoals dat door de NBA wordt aangeboden om het lerend vermogen van het beroep te stimuleren te versterken. Dit materiaal wordt gebruikt bij (minimaal) één interviewsessie indien de accountant geen kantooroverstijgende interview volgt.
PE ingroeiregeling compliance 2024	De regeling zoals beschreven in het gelijknamige hoofdstuk van dit document.
Zelfassessment	Hulpmiddel, vragenlijst die het huidige kennisniveau in beeld brengt en advies geeft over verdere ontwikkeling in het kader van CSRD-competenties.

10 Achtergrond

Wat zijn de wettelijke vereisten ten aanzien van de permanente scholing voor de accountant om CSRD-assurance te mogen verlenen?

De Corporate Sustainability Reporting Directive schrijft voor dat lidstaten wetgeving moeten implementeren om grote ondernemingen te verplichten om in het bestuursverslag te rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties. Deze verplichting wordt gefaseerd ingevoerd, waarbij organisaties van openbaar belang (OOB's⁴) de eerste groep vormen die vanaf boekjaar 2024 duurzaamheidsrapportering uit te brengen. Over de duurzaamheidsinformatie in het jaarverslag zal een accountant of een onafhankelijke verlener van assurance diensten⁵ assurance met beperkte mate van zekerheid verlenen.

De vereisten zijn nog niet formeel verwerkt in eindtermen voor accountantsopleidingen⁶. Om CSRD-assurance te kunnen verstrekken, zullen accountants (AA of RA) die op 1 januari 2024 certificeringsbevoegd zijn als bedoeld in artikel 36 van de Wet op het accountantsberoep en degenen die voor 1 januari 2024 aan de opleiding zijn begonnen en die opleiding voor 1 januari 2026 afronden, aanvullende theoretische kennis verkrijgen via permanente scholing⁷.

De omzetting van CSRD naar de Nederlandse wet is nog niet afgerond. Wat betekent dat voor deze vereisten?

Het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Justitie en Veiligheid hebben de benodigde wet- en regelgeving voorbereid, die nu voorligt bij de Tweede en Eerste Kamer voor goedkeuring. Daarnaast starten zij zo snel mogelijk met de omzetting van het Omnibuspakket I in de Nederlandse wet. De wijze van implementatie van de keuzes in dit document ten aanzien van de permanente scholing kunnen wijzigen als gevolg van de finale wet- en regelgeving waarmee CSRD en het Omnibuspakket I omgezet zullen worden in de Nederlandse wet. De CSRD zal naar verwachting in 2026 in nationale regelgeving zijn omgezet.

De in dit document opgenomen vereisten richten zich daarom op de inhoud van de permanente scholing die NBA voorschrijft vanuit de Nadere Voorschriften Permanente Educatie. Indien na de implementatie van CSRD in de Nederlandse wet nog aanpassingen noodzakelijk zijn van de voorgestelde keuzes, dan kan dat leiden tot wijzigingen van de huidige vereisten.

Welke aanvullende theoretische kennis wordt van accountants verwacht via permanente scholing?

De inhoud van de aanvullende theoretische kennis die accountants die CSRD-assurance willen verlenen, wordt bepaald door het door CSRD nieuw ingestelde artikel 8, derde lid, van de Auditrichtlijn die voorschrijft op welke vakgebieden theoretische kennis dient te worden verkregen. Het betreft

1. wettelijke voorschriften en standaarden ten aanzien van de opstelling van duurzaamheidsrapportering;
2. duurzaamheidsanalyse;
3. passende zorgvuldigheidsprocedures met betrekking tot duurzaamheidskwesties; en
4. wettelijke voorschriften en assurance standaarden voor de duurzaamheidsrapportering.

In dit document geeft NBA nadere invulling aan deze voorgeschreven wettelijke voorschriften en standaarden via de CSRD-competentieset.

⁴ Bij de verplichting voor OOB's wordt voor de definitie van OOB's in scope aangesloten bij artikel 398 lid 7 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Meer informatie over de OOB definitie is opgenomen in het [Whitepaper CSRD van Hogeschool Zuyd en NBA](#).

⁵ In de Nederlandse context is onduidelijk of de lidstaattoptie van CSRD om ook onafhankelijke verlener van assurance diensten de mogelijkheid te bieden deze vorm van assurance te verlenen. In de [concept-wetwet Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering](#) is een mogelijkheid ingebouwd om op termijn het openstellen van voor andere partijen dan accountants mogelijk te maken op basis van het nieuw voorgestelde artikel 5a.

⁶ Meer informatie over de aanpassing van de CEA eindtermen is [hier](#) te vinden op de website van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding.

⁷ Bron: artikel III lid F van de [concept Wet tot implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportage door ondernemingen](#).

Hoe zijn we gekomen tot het huidige voorstel?

De voorstellen in dit document zijn ontwikkeld in een iteratief ontwikkelproces waarbij elke ontwerpstap gevalideerd is bij experts uit de beroepspraktijk.

In de eerste fase zijn experts betrokken met ofwel kennis van (inter)nationale wet- en regelgeving of ervaring op het gebied van duurzaamheid (ESG). Ook de Commissie Eindtermen Accountancysector en accountants actief in het onderwijsgebied rondom ESG en assurance zijn in deze fase betrokken.

Fase twee heeft zich gericht op de praktijk waarbij zowel accountants ervaren op het gebied van ESG assurance als accountants die geen ervaring hebben met ESG assurance, mkb-accountants en accountants in business zijn betrokken.

De uitkomsten zijn getoetst bij verschillende NBA gremia, waaronder de Stuurgroep Publiek Belang, het Platform Reguliere Vergunninghouders, Werkgroep ESG assurance en de Stuurgroep duurzaamheid. Ook heeft een overleg plaatsgevonden met meerdere serviceorganisaties.

De competentieset is goedgekeurd voor raadpleging door het NBA-bestuur op 7 november 2023.

Welke criteria zijn meegewogen, welke keuzes zijn gemaakt om tot dit voorstel te komen?

In totaal zijn vijf scenario's voorgelegd aan het NBA-bestuur waarbij de scenario's oplopen in gradatie van regulering door de NBA waarbij de NBA een verplicht (opleidings)curriculum voorschrijft enerzijds en anderzijds volstaat met een CSRD-complianceverklaring zonder nadere vereisten.

Bij de overwegingen heeft kwaliteit centraal gestaan, bijvoorbeeld de (verwachte) kwaliteitsborging door accountantskantoren, de verwachte professionele kwaliteit alsook de input voor het (lerend) beroep.

Overige overwegingen die een rol hebben gespeeld zijn praktische uitvoerbaarheid waaronder de tijdige beschikbaarheid van vereisten inclusief monitoring van naleving, én de risico's van de scenario's. Daarbij is ook gekeken naar de risico's van imagoschade voor het beroep.

Het NBA-bestuur heeft op basis van bovenstaande en andere criteria gekozen voor het scenario zoals uitgewerkt in het document, met verwerking van de benoemde aanpassingen op basis van de consultatiereacties.

Niet uitgesloten wordt dat, in de loop der tijd, op basis van dezelfde criteria de keuze zou vallen op een ander scenario. Indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven dan communiceert de NBA daarover tijdig.

Hoe verhouden de gemaakte keuzes zich tot de (verwachte) vereisten in andere Europese landen?

In de meeste Europese landen wordt naar verwachting een voorgeschreven curriculum verplicht, gebaseerd op een aantal uren verplichte scholing. Dit varieert van 40 uur over een periode van 3 jaar, tot 90-120 uur voorafgaand aan de eerste assurance-opdracht.

Het NBA-voorstel wijkt hiervan af door niet te kiezen voor een verplicht curriculum, maar nadere vereisten vast te stellen die een accountant dient te bezitten om CSRD-assurance af te geven. Daar is met drie redenen voor gekozen:

1. Het Nederlandse stelsel van permanente scholing is gebaseerd op een ontwikkeling van de beroepsprofessional, gebaseerd op eigen leerdoelen, en reflectie op de leerervaring. Daarbij past een stelsel van competenties beter dan een verplicht curriculum met een one size fits all aanpak.
2. In de Nederlandse praktijk zijn veel kantoren al gestart met aanvullende scholing voor accountants die CSRD-assurance willen gaan verlenen. Daarom kan met deze competentieset op basis van de huidige al opgedane kennis gericht geschoold worden op competenties die niet eerder zijn behaald.
3. Uit onze gesprekken met accountants blijkt dat niet elke accountant voornemens is CSRD-assurance te verstrekken. Verplichte scholing van het hele beroep is daarom wat ons betreft niet noodzakelijk.

BIJLAGE 1: COMPETENTIESET VOOR HET VERSTREKKEN VAN CSRD-ASSURANCE

Op basis van uitvraag bij experts en leden uit de praktijk is gekomen tot onderstaande competentieset. Doel van de competentieset is de beroepscompetenties te beschrijven waaraan een vakvolwassen en certificeringsbevoegd accountant dient te voldoen om CSRD-assurance te kunnen verstrekken. De competentieset is bedoeld als middel om de permanente educatie verder vorm te geven voor de accountant die vakbekwaamheid en deskundigheid voor CSRD-assurance wil bereiken. Het is aan de accountant om op basis van professionele oordeelsvorming te bepalen of voldoende competenties zijn verkregen om zichzelf vakbekwaam en deskundig te achten om de zelfstandige verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor het verstrekken van CSRD-assurance. De set is nadrukkelijk geen checklist, het is richtinggevend voor de ontwikkeling van de vakbekwaamheid van accountants die CSRD-assurance verstrekken.

Competentieset voor het verstrekken van CSRD-assurance	
Basisvoorwaarden	Deze competentieset geldt voor accountants die CSRD-assurance willen verstrekken en voldoen aan de vereisten tot inschrijving in het accountantsregister of zijn ingeschreven in het accountantsregister voor 1 januari 2026 als AA of RA met certificeringsbevoegdheid.
CSRD competenties – Kennis	<i>Algemene duurzaamheidskennis (begrijpen)</i> • Duurzame langetermijn waardecreatie⁸ • Duurzaamheidsontwikkelingen op de drie deelgebieden van ESG • Inzicht in belangrijke financiële en niet-financiële risico's en kansen als gevolg van duurzaamheid • Internationale doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, zoals de EU Green Deal en UN Sustainable Development Goals <i>Wet- en regelgeving verslaggeving (lezen en begrijpen)</i> • In de Nederlandse wet opgenomen implementatie van de <i>Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)</i>. Dit bestaat uit de aanpassingen van de Wet toezicht accountantsorganisaties, de Wet op het financieel toezicht, de Wet op het accountantsberoep, artikel 2:391a van Titel 9 BW 2, zoals opgenomen in de Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering en het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering⁹. • European Sustainability Reporting Standards (ESRS) • ESRS for listed small- and medium-sized entities (ESRS LSME en ESRS VSME)

⁸ In de Nederlandse Corporate Governance Code 2022 staat vermeld dat het bestuur verantwoordelijk is voor het op duurzame wijze creëren van waarde op de lange termijn, waarbij rekening wordt gehouden met de effecten van het handelen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming op mens en milieu. Dit betekent daarom dat de accountant een algemeen inzicht dient te hebben van het begrip duurzame lange termijn waardecreatie, duurzaamheid en de vraagstukken en ontwikkelingen op duurzaamheid die relevant zijn voor organisaties vanuit (financiële) risico's of kansen voor de organisatie of waarbij organisaties impact hebben op duurzaamheid.

⁹ Deze wetswijzigingen zijn nog in concept, er moet nog besluitvorming over plaatsvinden. Ook moeten er nog aanvullende aanpassingen worden gedaan in (onder meer) het Besluit toezicht accountantsorganisaties.

	<i>In ESRS geïncorporeerde wet- en regelgeving, richtlijnen en protocollen (kennis nemen van)</i> • Sustainable Finance Disclosure Regulation (lezen en begrijpen indien relevant voor assurance-object (financiële sector)) • EU Taxonomy (delegated acts) • UN Guiding principles for business and human rights (UNGP) • Greenhouse Gas Protocol (GHG protocol) • Corporate Sustainability Due Diligence Directive (in concept) <i>Wet- en regelgeving CSRD-assurance (lezen, begrijpen en toepassen)¹⁰</i> • Standaard 3810N Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving • Standaard 3410 Assurance-opdrachten betreffende emissieverslagen • Standaard 3000A Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest of directe opdrachten) als de basis standaard voor Standaard 3810N • Standaard 3950N assurance-opdrachten inzake het voldoen aan de criteria voor het opstellen van een digitaal verantwoordingsdocument <i>Aanvullende verslaggevingsstelsels die relevant kunnen zijn als een assurance client ook rapporteert op basis van deze standaarden (lezen, begrijpen en toepassen voorzover van toepassing)</i> • International Sustainability Standards (IFRS-S) • Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI Standards) • SEC Climate related disclosures • TCFD Recommendations on climate-related financial disclosures • TNFD Recommendations on nature-related financial disclosures • Integrated Reporting <IR> Framework van de IIRC • SASB Standards <i>Internationale gedragsregels (vrijwillig kennis nemen van)</i> • OECD Guidelines for multinational enterprises (OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen) • UN Global Compact • ILO Labour Standards
--	---

¹⁰ De Standaarden maken onderdeel uit van de algemene competentieset van in het accountantsregister ingeschreven accountants. Gezien hun belang zijn ze hier nogmaals benadrukt.

	<i>Internationale assurance standaarden voor assurance bij duurzaamheidsinformatie (vrijwillig kennis nemen van)</i> • ISSA 5000 General requirements for sustainability assurance engagements (in ontwikkeling, kennis van deze standaard wordt mogelijk op termijn noodzakelijk indien EU de definitieve assurance standaard zal verplichten) • Extended external reporting guidance van de IAASB (zolang ISSA 5000 nog niet gereed is)
CSRD competenties - Vaardigheden	<i>Verwerven van inzicht in de administratieve organisatie en interne beheersing duurzaamheidsverslaggeving (toepassen)</i> • Inzicht in de wijze waarop de administratieve organisatie en interne beheersing rondom duurzaamheidsrapportering kan verschillen van dan die rondom financiële verslaggeving en beheersing, en de impact daarvan bepalen op het assurance-object en de assurance werkzaamheden. • Verwerven van inzicht in de wijze waarop de organisatie op basis van de materialiteitsanalyse is gekomen tot de selectie van onderwerpen waarover in de duurzaamheidsinformatie gerapporteerd wordt. In staat zijn om het begrip van dubbele materialiteit te begrijpen en kritisch te beoordelen/controleren op basis van de duurzaamheidsontwikkelingen op de drie deelgebieden van ESG, sector kennis en stakeholderbetrokkenheid en stakeholderanalyse (verslaggevingsmaterialiteit). • Verwerven van inzicht in hoe de waardeketen (value chain) van organisaties is vormgegeven, welke significante risico's kunnen worden onderkend op negatieve impacts of financiële risico's en kansen, beoordelen/controleren van de wijze waarop de waardeketen in de verslaggeving dient te worden opgenomen (ketenverantwoordelijkheid) • Verwerven van inzicht in de door de organisatie ingerichte gepaste zorgvuldigheidsprincipes (due diligence) • Verwerven van inzicht in de administratieve organisatie en interne beheersing rondom materiële duurzaamheidsonderwerpen, met aandacht voor de processen van datacollectie, dataregistratie en databetrouwbaarheid, intern en bij derde partijen, en de IT-component. <i>Risico-analyse (toepassen)</i> • Inzicht in en benoemen van belangrijke risico's op mogelijke afwijkingen in de duurzaamheidsrapportering (redelijke mate van zekerheid) of het identificeren van gebieden waar een risico op een afwijking in de duurzaamheidsrapportering zich mogelijk kan voordoen (beperkte mate van zekerheid) en de gevolgen ervan bepalen voor de assurance-aanpak • Inzicht in mogelijkheden voor fraude in duurzaamheidsverslaggeving en uitvoeren van een risico-analyse gericht op het identificeren van mogelijke frauderisicofactoren ten aanzien van de duurzaamheidsverslaggeving.-Afwegen van de aanwezige competenties en deskundigheid van het assurance team om te kunnen bepalen welke deskundigheid aanvullend ingeschakeld moet worden (intern of extern) • Inschatten van de risico's op mogelijke afwijkingen in de duurzaamheidsrapportering gekoppeld aan de assurance van data afkomstig van derde partijen uit de waardeketen of opgesteld middels proxy data (schattingen) en het formuleren van gerichte werkzaamheden om deze risico's te mitigeren.

	<i>Assurance materialiteit (toepassen)</i> - Bepalen van de kwalitatieve en kwantitatieve assurance materialiteit per duurzaamheidsonderwerp <i>Assurance werkzaamheden (toepassen)</i> - Toepassen van de methodieken gebruikt voor de beoordeling/controle van de geselecteerde onderwerpen op basis van de materialiteitsanalyse, zoals peer review, media search, interne analyse (verslaggevingsmaterialiteit). - Begrip van connectiviteit tussen jaarrekening en duurzaamheidsrapportage. - De aard, timing en omvang van assurance werkzaamheden kunnen bepalen om tot een zinvol niveau van zekerheid te komen bij beperkte mate van zekerheid - Beoordelen/controleren van toekomstgerichte informatie, bv. gericht op beoordelen/controleren van transitieplannen en beoordeling van de financiële risico's en kansen van duurzaamheidsonderwerpen. - Het beoordelen/controleren van de (gebruikte schattingen voor) data uit de waardeketen - Beoordelen/controleren van kwalitatieve toelichtingen in de duurzaamheidsverslaggeving - Beoordelen/controleren van de balans van een bestuursverslag, evenwichtige verslaggeving kunnen opstellen - Uitvoeren van productielocaties, site visits / locatiebezoeken, gericht op het detecteren van ontbrekende rapportage-elementen, en het voorkomen en de volledigheid van gerapporteerde informatie vast te stellen. - Kennis van methodieken om geregistreerde informatie op betrouwbaarheid te beoordelen/controleren, zoals bv. kalibratie van instrumenten. - Beoordelen/controleren van de digitale markering van duurzaamheidsverslaggeving. - Evaluatie van het totaalbeeld van de duurzaamheidsverslaggeving. <i>Evaluatie van assurance werkzaamheden (toepassen)</i> - Evalueren van de inzet van deskundigen - Evalueren van geconstateerde fouten en onzekerheden op basis van de bepaalde materialiteit, en de gevolgen daarvan bepalen voor de assurance conclusie - Het vormen van de assurance conclusie, waaronder assurance conclusies met beperking, afkeurend of met oordeelonthouding - Communicatie in het assurance rapport over werkzaamheden en uitkomst van de werkzaamheden
CSRD competenties - Attitude	- Lef om onzekerheden het hoofd te bieden die ontstaan door een nieuw vakgebied waarin de verslaggevingsregels nog in ontwikkeling zijn en er daardoor getoetst wordt aan een norm die minder eenduidig is dan de huidige norm bij financiële verslaggeving. - Omgaan met een nieuwe gebruikersgroep: discussies met en werkzaamheden voor andere typen stakeholders zoals NGO's - Onafhankelijkheid waarborgen (en ViO¹¹ toepassen) in de relatie tussen CSRD-assurance werkzaamheden en de ondersteuning van de organisatie bij implementatie van CSRD-verslaggeving

¹¹ ViO is de afkorting voor de Verordening inzake onafhankelijkheid accountants bij assurance-opdrachten.

Basiscompetenties van de accountant noodzakelijk voor het verstrekken van CSRD-assurance	
Toelichting basiscompetenties	Accountants die voldoen aan de vereisten tot inschrijving in het accountantsregister of zijn ingeschreven in het accountantsregister voor 1 januari 2026 als AA of RA met certificeringsbevoegdheid zijn in het bezit van de competenties zoals beschreven door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding in de Eindtermen (cea.nl) . Deze competenties zijn in dit document aangeduid als basiscompetenties. Een groot deel van deze basiscompetenties zijn noodzakelijk om assurance te kunnen verstrekken, waaronder CSRD-assurance.
Basiscompetenties – Kennis	<i>Wet- en regelgeving – controlestandaarden</i> Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) in het algemeen en in het bijzonder Standaard 3000A: Assurance opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie en Standaard 3810N Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving
Basiscompetenties – Vaardigheden	De accountantsopleiding met oriëntatie 'Assurance' geeft een belangrijke basis om assurance te kunnen geven op het gebied van financiële en niet-financiële informatie. Meer specifiek dient een accountant die CSRD-assurance verstrekt kennis te hebben opgedaan op de volgende vakgebieden: - Audit & Assurance - Financial Accounting - Internal Control & Accounting Information Systems - Management, Accounting & Control - Strategie, Leiderschap en Organisatie - Economie - Gedrag, Ethiek en Besluitvorming - Recht - Statistiek <i>Audit & Assurance</i> Naast toepassing van relevante wet- en regelgeving is 'morele oordeelsvorming' en het betrekken van het publieke belang relevant in de overwegingen en besluitvorming. Dit vraagt zowel de noodzaak om ethische vraagstukken en dilemma's gemotiveerd op te lossen, als de eis om professioneel-kritisch op te treden.

	Rekening houdend met de verwachtingen van opdrachtgevers en het publiek belang komen tot een bij de aard en omvang van de organisatie passende audit aanpak of assurance aanpak gericht op het verkrijgen van voldoende bewijs om te komen tot een oordeel met redelijke mate van zekerheid of een conclusie met beperkte mate van zekerheid. <i>Financial Accounting</i> Dit kernvakgebied is vooral gericht op de externe financiële informatieverschaffing en daarnaast op de informatieverschaffing in het bestuursverslag en/of het geïntegreerde verslag, onder andere door middel van niet-financiële prestatie maatstaven. Dit vraagt kennis en inzicht in de functies van externe verslaggeving in het maatschappelijk verkeer, de oordeelsvorming van stakeholders, het institutionele kader, de uitgangspunten die aan de jaarrekening ten grondslag liggen, de relevante waardebegrippen en het jaarrekeningenbeleid en de jaarrekeninganalyse. <i>Internal Control & Accounting Information Systems</i> Dit vakgebied omvat de volgende bouwstenen: risicoanalyse, informatiebehoefte en -analyse, inrichten processen, inrichten controls, inrichten systemen en IT. De accountant is daarmee in staat om te komen tot een risico-georiënteerde aanpak om een systeem van interne beheersing in te richten en te evalueren. Daarbij ook rekening houdend met de informele beheersingsmechanismen (soft controls). Ook heeft de accountant kennis van de algemene IT-omgeving, geautomatiseerde gegevensverwerking waaronder dataregistratie en -verwerking, en geautomatiseerd ingerichte interne beheersingsmaatregelen <i>Management Accounting & Control</i> Waar Management accounting de patronen beschrijft waarlangs beslissingscalculaties worden vormgegeven, beschrijft Management control de patronen op basis waarvan wordt toegezien op de uitvoering van managementbeslissingen. De functionaris dient in staat te zijn een systeem van Management Accounting & Control te beoordelen op het functioneren waarbij eveneens de relatie wordt gelegd met strategie, financiële en niet financiële accountingmaatstaven, identificatie van kostenobjecten en toepassing van kostenmodellen, prestatiemeting en budgettering.
--	--

	<i>Strategie, Leiderschap en Organisatie</i> Met de kennis en inzichten vanuit dit vakgebied is de functionaris in staat situaties te onderkennen waarin strategie, leiderschap of de organisatie van een onderneming zodanige tekortkomingen bevat, dat het risico bestaat dat de ondernemingsdoelstellingen niet worden gerealiseerd. Dit vraagt kennis van de economische organisatietheorie, conventionele organisatievormen en nieuwe organisatievormen om zich een oordeel te vormen of het ontwerp en de uitvoering van de interne en externe organisatie van de onderneming effectief en efficiënt zijn. Dit betekent het signaleren van dergelijke tekortkomingen, rapporteren aan bestuur en toezichthoudend orgaan en te adviseren over nodige aanpassingen in strategie, leiderschap of organisatie, inclusief de corporate governance. <i>Economie</i> Dit vakgebied vraagt om de hoofdlijnen van de invloed van de economische groei en het conjunctuurbeleid van de overheid op de bedrijfsomgeving van een onderneming te beschrijven. Centraal staat daarbij het identificeren van de invloed en gevolgen van macro-economische variabelen, landenrisico's en risico's die samenhangen met de marktform op de strategie en bedrijfsvoering van een onderneming. <i>Gedrag, Ethiek en Besluitvorming</i> Dit vakgebied verschaft inzicht in de beginselen en theorieën met betrekking tot (professioneel) gedrag en richt zich op relevante delen van de persoonlijkheidspsychologie en de invloed van de situatie en omgeving op zowel eigen gedrag als besluitvorming. Deze inzichten maakt dat de functionaris in staat is om te gaan met moeilijke situaties zoals voet bij stuk houden, stellen van grenzen, communiceren over moeilijke kwesties en het belangrijke proces van professionele oordeels- en besluitvorming (inclusief morele oordeelsvorming). Dit vakgebied is veelal als rode draad verweven in de andere vakgebieden. <i>Recht</i> Voor de functionaris is het van belang de juridische gevolgen en risico's van feiten en gebeurtenissen te kunnen interpreteren. Daartoe is algemene kennis van en inzicht in de hoofdlijnen van het recht van belang. Meer specifiek dient de functionaris te beschikken over kennis over het vermogens-, goederen- en verbintenissenrecht en het ondernemingsrecht en daarnaast het faillissementsrecht en het arbeids- en sociaal zekerheidsrecht.
--	--

	<i>Statistiek</i> Kennis en inzicht om statistische methodieken toe te passen bij de risicoanalyse, toetsen van de effectiviteit van interne beheersingsmaatregelen en detailcontroles als integraal onderdeel van de controle.
Basis competenties – Attitude	In de beroepsreglementering van het accountantsberoep is de attitude van de accountant vastgelegd die in de basisbagage van de accountant is verankerd. <i>Verordening gedrags- en beroepsregels accountant</i> Bevat de fundamentele beginselen die de attitude van de accountant vormen, bestaande uit professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid, vertrouwelijkheid. De accountant past deze beginselen toe met een onderzoekende geest, op basis van professionele oordeelsvorming en in lijn met wat hetgeen een objectieve, redelijke en geïnformeerde derde aanvaardbaar en toereikend acht. <i>Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten</i> Bevat nadere voorschriften die het onafhankelijk uitvoeren van een assurance-opdracht waarborgen gezien het essentiële belang van het onafhankelijk uitvoeren van een assurance-opdracht. De accountant waarborgt de onafhankelijkheid zowel in wezen als in schijn. <i>Nadere voorschriften handelwijze accountant bij niet-naleving wet- en regelgeving door eigen organisatie of cliënt</i> Bevat nadere invulling van de fundamentele beginselen op het moment dat een accountant bij het uitvoeren van een professionele dienst voor de eigen organisatie of voor de client zich bewust wordt van informatie die erop wijst dat bij die eigen organisatie of bij die client wet- en regelgeving (mogelijk) niet wordt (of niet dreigt te worden) nageleefd.
Basiscompetenties – Randvoorwaardelijk	Beroepseed Permanente educatie Tuchtrecht

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Mercuriusplein 3
2132 HA Hoofddorp
Postbus 242
2130 AE Hoofddorp

T 088 4960 301
E nba@nba.nl
I www.nba.nl